

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3193/2017. (VII. 21.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a Zalaegerszegi Törvényszék Bf.288/2016/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.
2. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt egyebekben visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján (dr. Galambos Károly ügyvéd, székhelye: 1054 Budapest, Alkotmány u. 4. I/105.) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján 2016. december 27-én alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, és kérte – a Keszthelyi Járásbíróság 8.B.48/2015/21. számú ítéletére kiterjedően – a Zalaegerszegi Törvényszék Bf.288/2016/4. számú végzése megsemmisítését a megállapított 150 000 Ft bűnügyi költség tekintetében.
- [2] Az indítványozó mint magánvádló, jogi képviselője útján a Keszthelyi Járásbíróságon feljelentést tett a terhelt ellen 2 rendbeli, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 226. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés *b*) pontja szerint minősülő rágalmozás vétsége miatt. A Keszthelyi Járásbíróság 2016. május 12-én kelt, 8.B.48/2015/21. számú ítéletében megállapította a terhelt bűnösségét a vád szerinti bűncselekményben és két év időtartamra önálló intézkedésként próbára bocsátotta. Az elsőfokú bíróság a terheltet kötelezte továbbá arra, hogy az indítványozó részére 10 000 Ft eljárási illetéket, valamint 150 000 Ft bűnügyi költséget fizessen meg. Az elsőfokú ítélet indokolása szerint, mivel az indítványozónak mint magánvádlónak a jogi képviselője az ügyvédi munkadíjról, továbbá az üzemanyag-költségről számlákat nem csatolt, ezért a bíróság az akkor hatályban lévő, a terhelt és a védő készkiadása, illetőleg a védő díja állam általi megtérítésének szabályairól, valamint a büntetőeljárásban részt vevő személyek és képviselőik költségéről és díjáról szóló 26/2003. (VII. 1.) IM-BM-PM együttes rendeletben (a továbbiakban: Rendelet) foglaltak alapul vételével állapította meg a bűnügyi költség összegét, ellentétben a bejelentett és az ügy tárgyi súlyához mérten rendkívül eltúlzott költségterítési igénnyel. Az ítélet ellen az indítványozó és a jogi képviselője kizárólag a bűnügyi költség tekintetében jelentett be fellebbezést. Az indítványozó sérelmezte a megállapított bűnügyi költség összegét, mert az elsőfokú bírósághoz előterjesztett kérelme arra irányult, hogy a bíróság a jogi képviselőjének kifizetett ügyvédi munkadíj és költség teljes összegének, 537 000 Ft-nak a megfizetésére kötelezze a terheltet. A Zalaegerszegi Törvényszék 2016. szeptember 16-án kelt, Bf.288/2016/4. számú végzésében az elsőfokú ítéletet a bűnügyi költség vonatkozásában helybenhagyta. A végzés indokolása szerint a törvényszék a járásbíróság indokaival teljes körűen egyetértett. A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy az ügyvédi munkadíj szabad egyezkedés tárgya a védő és az ügyfél között és helyesen döntött az elsőfokú bíróság, amikor a kialakított munkadíj harmadik félre háruló kifizetését korlátok közé szorította. A másodfokú bíróság szerint a terhelt ellen csekély súlyú bűncselekmény miatt indult büntetőeljárás, amelynek jogi megítélése egyszerű volt, tekintettel arra a tényre, hogy a terhelt a bűncselekmény elkövetését „ténybelileg” elismerte. A törvényszék az elsőfokú bíróság által megállapított bűnügyi költség összegének felemelésére az indítványozó által a fellebbezés során csatolt számlák ellenére sem látott lehetőséget.
- [3] 2. Az indítvány szerint a támadott bírósági határozatok sértik az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdését, R) cikk (1)–(3) bekezdéseit, I. cikk (1)–(3) bekezdéseit, V. cikkét, XIII. cikk (1) bekezdését, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseit, a 26. cikk (1) bekezdését és 28. cikkét.

- [4] Az indítványozó szerint személyét a rágalmazás folytán közvetlen támadás érte, és ennek következtében ügyvédi segítséget kellett igénybe vennie. Álláspontja szerint az eljáró bíróságok a Rendeletben foglaltakat tévesen értelmezték és nem vették figyelembe az ügyvéd és az ügyfele között létrejött szerződést, továbbá nem indokolták megfelelően a döntésüket a bűnügyi költség tekintetében, így megsértették az Alaptörvényben foglalt és az indítványban felsorolt jogait.
- [5] Az Alkotmánybíróság főtárgya az indítványozót felhívta az alkotmányjogi panaszának kiegészítésére.
- [6] Az indítványozó az indítvány – határidőben benyújtott – kiegészítésében pontosította, hogy a támadott határozatok az Alaptörvény I. cikkében, V. cikkében, XIII. cikkében, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseiben foglalt jogait sértik.
- [7] Az indítványozó panaszát azzal egészítette ki, hogy a támadott elsőfokú ítélet az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésére (szabadsághoz és személyi biztonsághoz való jog) tekintettel is alaptörvény-ellenes. Ezen túlmenően indítványozta, hogy az Abtv. 28. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti eljárásban az Alkotmánybíróság térjen át az időközben hatályon kívül helyezett Rendelet Alaptörvénnyel való összhangjának a vizsgálatára. Ebben a tekintetben megismételte a támadott bírói határozatokkal szemben felhozott indokokat és hivatkozott a 15/2016. (IX. 21.) AB határozatban foglaltakra, amely szerint a bűnügyi költség viselése különösen fontos a védelemhez való jog részét képező szabad védőválasztás joga tekintetében. Érvelése szerint a magánvádas eljárásban a védő költségeit nem az állami költségvetés, hanem a magánvádló előlegezi, ezért a bűnügyi költségek korlátozott áthárítása a magánvádló tulajdonhoz való jogát sérti.

II.

- [8] Az Alkotmánybíróság eljárása során az alábbi jogszabályi rendelkezéseket vette figyelembe.

- [9] 1. Az Alaptörvénynek az alkotmányjogi panaszban hivatkozott rendelkezései:

„M) cikk (1) Magyarország gazdasága az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik.”

„R) cikk (1) Az Alaptörvény Magyarország jogrendszerének alapja.

(2) Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.

(3) Az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával, a benne foglalt Nemzeti hitvallással és történeti alkotmányunk vívmányaival összhangban kell értelmezni.”

„I. cikk (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.

(2) Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait.

(3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„IV. cikk (1) Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.”

„V. cikk Mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. [...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

„26. cikk (1) A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélezési tevékenységükben nem utasíthatóak. A bírákat tisztségükből csak sarkalatos törvényben meghatározott okból és eljárás keretében lehet elmozdítani. A bírák nem lehetnek tagjai pártnak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

[10] 2. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) rendelkezései:

„338. § (1) A bíróság a vádlottat a bűnügyi költség viselésre kötelezi, ha őt bűnösnek mondja ki, vagy szabálysértés elkövetéséért a felelősségét megállapítja. Ez a rendelkezés nem vonatkozik arra a bűnügyi költségre, amelynek viselésére a törvény alapján mást kell kötelezni.

[...]

(4) A bíróság a bűncselekmény súlyához képest aránytalanul nagy bűnügyi költség egy részének megfizetése alól a vádlottat mentesítheti.

[...]

339. § (1) Az állam viseli a 74. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott bűnügyi költségből azt a költséget, amelynek viselésére a vádlott a 338. § alapján nem kötelezhető.”

„514. § (1) A 339. § (1) bekezdésében szabályozott esetben a bűnügyi költséget a magánvádló viseli.”

III.

- [11] Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [12] 1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-ára alapozott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. A Zalaegerszegi Törvényszék mint másodfokú bíróság Bf.288/2016/4. számú végzését 2016. október 19-én kézbesítették az indítványozó jogi képviselője számára. Az indítványozó jogi képviselője az alkotmányjogi panaszt 2016. december 16-án adta postára az első fokon eljáró bíróságnak címezve. Az Alkotmánybíróság ennek alapján rögzítette, hogy a panasz határidőben benyújtottnak számít.
- [13] 2. Az alkotmányjogi panasz részben eleget tesz az Abtv. 52. § (1), illetve (1b) bekezdésében foglalt, az indítványokkal szemben támasztott követelményeknek, mivel tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [az Abtv. 27. §]; az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [R] cikk (1)–(3) bekezdés, M) cikk (1) bekezdés, I. cikk (1)–(3) bekezdés, IV. cikk (1) bekezdés, V. cikk, XIII. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdés, 26. cikk (1) bekezdés, 28. cikk].
- [14] Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-a alapján az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének eszköze, de az indítványozó alkotmányjogi panaszában és annak kiegészítésében nem az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmére is hivatkozott [M] cikk (1) bekezdés, R) cikk (1)–(3) bekezdés, I. cikk (1)–(3) bekezdés, 26. cikk (1) bekezdés, 28. cikk]. Ezen cikkek vonatkozásában érdemi alkotmányossági vizsgálat lefolytatására még indokolás előterjesztése esetében sincs lehetőség {3115/2016. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [30]–[32], 3143/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [31]–[34], 3024/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [63]–[64], 3058/2017. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [12]}
- [15] Az Alkotmánybíróság megállapítja továbbá, hogy az indítványozó által hivatkozott, a személyi szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való jog [IV. cikk (1) bekezdés] és az önvédelemhez való jog [V. cikk], valamint és a bűnügyi költség mérséklése között – az előterjesztett indokolás figyelembe vételével – nem állapítható meg alkotmányjogilag értékelhető összefüggés. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az ilyen összefüggés hiányában az indítvány ezen elemeit érdemben nem vizsgálja {pl. 3074/2016. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [44]}.

- [16] Az indítvány megjelölte a támadott bírósági határozatokat (Keszthelyi Járásbíróság 8.B.48/2015/21. számú ítélet, Zalaegerszegi Törvényszék Bf.288/2016/4. számú végzés), és kifejezett kérelmet terjesztett elő arra nézve, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a felsorolt határozatok alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat, így ebben a vonatkozásban a határozott kérelem alkotmányos feltételeinek eleget tett.
- [17] 3. Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti.
- [18] Az alapul szolgáló büntető ügyben az indítványozó magánvádlóként járt el, így a benyújtott indítvány vonatkozásában az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében érintettnek tekinthető {pl. 1/2015. (I. 16.) AB határozat, Indokolás [9]; 3090/2016. (V. 12.) AB határozat, Indokolás [14]}.
- [19] Az Alkotmánybíróság vizsgálta azt is, hogy a támadott bírósági határozat az ügy érdemében hozott döntésnek vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntésnek tekinthető-e. Az Alkotmánybíróság több határozatában rögzítette, hogy alkotmányjogi panasz keretében csak az ügyek érdemében hozott végző döntések és a bírósági eljárást befejező egyéb döntések vizsgálhatók. Alkotmányjogi panasz tárgya lehet a büntetőeljárásban hozott döntések közül az Abtv. 27. § első és második fordulata alapján valamennyi ügydöntő határozat, így az ítélet és az ügydöntő végzés is [legutóbb pl. 3057/2017. (III. 20.) AB végzés, Indokolás [7], korábban: 3040/2015. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [30], 3002/2014. (I. 24.) AB végzés, Indokolás [20]–[21]}.
- [20] A másodfokú bíróság határozatának indokolása szerint „[a] Be. 348. § (3) bekezdésében írt korlátok között a törvényszék a járásbíróság ítéletét felülbírált. Ennek során megállapította azt, hogy a járásbíróság az eljárási szabályok betartásával állapította meg [a terhelt neve] bűnösségét, szabott ki vele szemben jogkövetkezményt, döntött az eljárási illetékekről és helytállóan rendelkezett a bűnügyi költségről is” [támadott határozat indokolásának 5. bekezdése]. A járásbíróság ítélete a másodfokú határozat meghozatalának napján vált jogerőssé, és ezt záradékban a másodfokú bíróság rögzítette.
- [21] A Be. 338. § (1) bekezdése szerint a bíróság a vádlottat a bűnügyi költség viselésére kötelezi, ha őt bűnösnek mondja ki, vagyis a bűnügyi költség viselésére kötelezés előfeltétele a terhelt bűnösségének a megállapítása, amely a büntetőeljárásban az érdemi döntés alapja. Tekintettel arra, hogy a másodfokú bíróság az eljárási szabályok betartását a bűnösség és a jogkövetkezmények tekintetében is vizsgálta és az eljárás jogerősen a másodfokú döntéssel ért véget, ezért az Alkotmánybíróság álláspontja szerint jelen ügyben a támadott másodfokú végzés olyan bírósági határozatnak tekinthető, amely ellen alkotmányjogi panaszt lehet előterjeszteni.
- [22] 4. Az Abtv. 27. § b) pontjában foglaltak szerint a bírói döntéssel szemben alkotmányjogi panasz akkor terjeszthető elő, ha az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette vagy a jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [23] Az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy az indítványozó a jogerős másodfokú bírósági határozat ellen nyújtotta be panaszát és ezt követően további rendes jogorvoslat nem állt rendelkezésére. Ezen túlmenően az Ügyrend 32. § (1) bekezdése szerint az Abtv. 27. § b) pontjában foglalt jogorvoslati lehetőség kimerítésének kötelezettsége nem vonatkozik a felülvizsgálatra mint rendkívüli jogorvoslatra. Az Alkotmánybíróság ennek alapján megállapította, hogy az indítvány a befogadáshoz szükséges ezen feltételnek is eleget tett.
- [24] 5. Az Alkotmánybíróság ezután az Abtv. 29. §-ában, az indítvány befogadásához szükséges további feltételek fennállását vizsgálta.
- [25] Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltétele, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [26] 5.1. Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való joga sérült, mert a személye elleni jogtalan támadás elhárításával kapcsolatos ügyvédi költségeket a bíróság nem ismerte el és nem kötelezte a vádlottat annak megfizetésére.

- [27] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény XIII. cikke a tulajdonhoz való jogot alapvetően két szempontból garantálja, egyrészt a megszerzett tulajdont védi az elvonás ellen, másrészt a megszerzett tulajdont annak korlátozása ellen {pl. 3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [20], 3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az indítványozó álláspontja szerint a bírói döntés folytán nem kapta meg azt az összeget, amelyet ügyvédjének kifizetett, így esetében az alaptörvényi cikk azon vonatkozása lehetne releváns, amely a tulajdon elvonására vonatkozik. Az indítványozó azonban maga is utalt arra, hogy az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 9. § (2) bekezdése alapján az ügyvédi megbízás szabad megállapodás tárgya. A tulajdon átszállása jelen esetben a felek szabad akaratából kötött megállapodáson alapult és nem állami vagy közhatalmi elvonás útján történt. A bírói döntés érdemét befolyásoló alaptörvény-ellenesség jelen ügyben az Alaptörvény XIII. cikke tekintetében ezért nem vetődhet fel, így az Alkotmánybíróság az érdemi vizsgálatot ebben a vonatkozásban mellőzte.
- [28] 5.2. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése, a jogorvoslathoz való jog tekintetében a másodfokú bíróság által elvégzett bírói mérlegelést, a „bűncselekmény súlyához képest aránytalanul nagy bűnügyi költség” mérsékelésének indokait helyben hagyó és számára kedvezőtlen döntés meghozatalát kifogásolja.
- [29] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslathoz való jog olyan alkotmányos alapjog, amely megköveteli, hogy valamennyi, az érintett jogát vagy jogos érdekét (helyzetét) érdemben befolyásoló határozat felülvizsgálata érdekében legyen lehetősége az alapügyben eljáró szervtől különböző fórumhoz fordulni {14/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [30]}. Az Alaptörvény megköveteli azt is, hogy a jogorvoslati jog nyújtotta jogvédelem hatékony legyen, vagyis képes legyen a döntés által okozott sérelem orvoslására. Nem következik mindebből, hogy a jogorvoslatot elbíráló szervnek minden körülmények között helyt kell adnia a kérelemnek, az azonban alkotmányos kötelezettség, hogy az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassák és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálják {9/2017. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [20]–[21]}.
- [30] Az indítványozónak lehetősége volt arra, hogy az elsőfokú ítélet ellen fellebbezést nyújtson be és ezt a jogát gyakorolta is. A törvényszék a bűnügyi költség tekintetében utólag benyújtott számlákat megvizsgálta és úgy döntött, hogy a járásbíróság ítéletének a bűnügyi költségre vonatkozó részét helyben hagyja, továbbá a meghozott határozatát megindokolta.
- [31] Mindezekre a körülményekre tekintettel az, hogy a másodfokú bíróság nem adott helyt az indítványozó kérelmének, nem veti föl az ügy érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kérdését, így az Alkotmánybíróság ebben a vonatkozásban az érdemi vizsgálatot mellőzte.
- [32] 6. Az indítványozó a panaszának kiegészítésében azt kérte az Alkotmánybíróságtól, hogy az Abtv. 28. § (1) bekezdésében meghatározott jogkörében járjon el. Az Abtv. 28. § (1) bekezdése szerint ugyanis az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában meghatározott bírói döntés felülvizsgálatára irányuló eljárásban az Abtv. 26. § szerinti, a jogszabály Alaptörvénnyel való összhangját illető vizsgálatot is lefolytathatja. Az indítványozó azt kérte, hogy a Rendeletnek és a 2017. január 1-jétől a helyébe lépett új, a terhelt és a meghatalmazott védő készkiadása, illetve a meghatalmazott védő díja megtérítésének szabályairól, valamint a büntetőeljárásban részt vevő személyek és képviselőik költségéről és díjáról szóló 25/2016. (XII. 23.) IM rendeletnek az Alaptörvénnyel való összhangjára vonatkozó vizsgálatot az Alkotmánybíróság folytassa le.
- [33] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Abtv. 28. § (1) bekezdése szerinti vizsgálat kezdeményezésére az indítványozó nem jogosult, a felhívott rendelkezés alapján ugyanis az Alkotmánybíróság – kivételesen hivatalból eljárva – dönthet az ott meghatározott alkotmányossági vizsgálatok lefolytatásáról {3254/2015. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [11]}. Az Alkotmánybíróság az indítványozó jogosultságának hiánya miatt ezen indítványi elem érdemi vizsgálatát mellőzte.
- [34] 7. Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése lehetővé teszi, hogy az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjesszen a testület elé.
- [35] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítvány alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel, így a továbbiakban a bírói döntésnek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével (tisztességes bírósági eljárás) fennálló összhangját vizsgálta érdemben.

IV.

- [36] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [37] 1. Az indítványozó álláspontja szerint a másodfokú bíróság megsértette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogát. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság nem tett eleget indokolási kötelezettségének, mert nem rögzítette, hogy milyen alapon mentesíti a terheltet a bűnügyi költség egy részének a megtérítése alól, továbbá figyelmen kívül hagyta az ügyvéd és az ügyfele között létrejött megbízási szerződést, amelynek alapján az ügyvédi díjat és költséget már kifizette. Előadása szerint tévedett a bíróság, amikor az ellene elkövetett cselekményt csekély súlyúnak minősítette. Véleménye szerint azzal az indokkal, hogy az ügy jogi megítélése egyszerű volt és a terhelt a terhére rótt bűncselekmény elkövetését „ténybelileg” elismerte, a törvény nem ad lehetőséget a bűnügyi költség más módon való számítására.
- [38] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből eredő indokolási kötelezettség tekintetében kialakított gyakorlata szerint annak alkotmányjogi értelemben vett sérelme akkor merülhet fel, ha a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal nem vizsgálja meg, és ennek értékeléséről határozatában nem ad számot. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket {pl. 3003/2017. (II. 1.) AB határozat, Indokolás [30], 3070/2015. (IV. 10.) AB végzés, Indokolás [21], 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}.
- [39] A Keszthelyi Járásbíróság támadott ítéletének indokolásában rögzítette, hogy a magánvádló jogi képviselője 537 000 Ft magánvádlói költség megtérítésére kérte kötelezni a terheltet. A bíróság megállapította, hogy mivel a jogi képviselő az ügyvédi munkadíjról, illetve az üzemanyag-költségről számlát nem csatolt, ezért a költség-térítés összegét a Rendelet alapján számította ki. A bíróság – a részösszegek feltüntetése mellett – összesen 150 000 Ft-ban határozta meg a bűnügyi költség összegét, „ellentétben a bejelentett, az ügy tárgyi súlyához mérten a bíróság véleménye szerint rendkívül eltúlzott költségmegtérítési igénnyel” (támadott ítélet 3. oldal). Az elsőfokú bíróság megjelölte az alkalmazott jogszabályokat is.
- [40] A Zalaegerszegi Törvényszék mint másodfokú bíróság támadott végzésében a járásbíróság indokaival egyetértett. Indokolása szerint az ügyvédi munkadíj szabad egyezkedés tárgya a védő és az ügyfél között, és helyesen döntött az elsőfokú bíróság, amikor a magánvádló és védője között kialakult munkadíj harmadik félre háruló kifizetését korlátok közé szorította. A törvényszék szerint az elsőfokú végzésben rögzített részösszegek megállapítását alátámasztja, hogy a cselekmény csekély tárgyi súlyú, egyszerű jogi megítélésű volt és a terhelt a cselekmény elkövetését „ténybelileg” elismerte. A másodfokú bíróság a pótlólag becsatolt ügyvédi számlák ellenére sem látott lehetőséget a 150 000 Ft-os összeg felemelésére.
- [41] Az első- és a másodfokú bíróság részletesen bemutatta a magánvádlót megillető bűnügyi költségről szóló döntésének indokait, megjelölte a költség megállapításának ténybeli és jogszabályi alapjait. A kérelemhez képest alacsonyabb összeg megállapításának indokát is megjelölte (a cselekmény tárgyi súlya). Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ezért a bíróságok minden lényeges kérdésben eleget tettek indokolási kötelezettségüknek.
- [42] 2. Az Alkotmánybíróság több határozatában rögzítette, hogy a tisztességes eljárásból fakadó követelményekből nem vezethető le a perlekedéssel kapcsolatos költségek viseléséből eredő kockázatok teljes mértékben történő kiküszöbölése {3120/2017. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [50], 651/D/2007. AB határozat, ABH 2011, 1707, 1714; 1074/B/1994. AB határozat, ABH 1996, 452, 455.}. A bűnügyi költség viselésének szabályozásában érvényesülő általános elv ugyanis, hogy a perlés anyagi kockázatát a „perló” félnek kell viselnie {pl. 15/2016. (IX. 21.) AB határozat, Indokolás [65]–[66]}. Az Alkotmánybíróság korábbi határozatában rögzítette azt is, hogy „[n]agy jelentőségük van azoknak a garanciális jellegű rendelkezéseknek, amelyek a bűnügyi költség viselése tekintetében is biztosítják a 'tett-arányosság', illetve a büntetőigény érvényesítését kísérő (anyagi) kockázatosztás elvének kötelező érvényesülését, illetve teret engednek a méltányosság gyakorlására is.” {3180/2016. (X. 4.) AB határozat, Indokolás [19]}
- [43] A bíróság a vádlottat abban az esetben kötelezi bűnügyi költség viselésére, ha őt bűnösnek mondja ki, vagy szabálysértés elkövetéséért a felelősségét megállapítja. Ez a rendelkezés nem vonatkozik arra a bűnügyi költségre, amelynek viselésére a törvény alapján mást kell kötelezni [Be. 338. § (1) bekezdés]. A Be. részletezi azokat az eseteket, amikor a bűnügyi költség viselését valamely okból nem az „elmarasztalt” terheltnek, hanem

- másnak, így pl. az eljárásban szereplő többi terheltnek vagy a mulasztást elkövető személynek [Be. 338. § (2)–(3) bekezdés] és az aránytalanul nagy bűnügyi költség esetén a vádlónak [338. § (4) bekezdés] kell viselnie.
- [44] Az ügyvédi megbízási díj az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 9. § (2) bekezdése szerint szabad megállapodás tárgya, amely azt is jelentheti, hogy a megbízó – különböző megfontolások alapján – szabad akaratából elvileg bármilyen mértékű megbízási díjat fizethet ügyvédjének. Tekintettel kell azonban lenni a már említett tett-arányosság, kockázatelosztás és méltányosság elveire, amelyek szerepe az igazságos anyagi teherelosztás biztosítása. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a tisztességes eljárás elvét tehát nem a bűnügyi költségigénynek a jogszabályok keretei között történő meghatározása vagy a jogszabályi felhatalmazás alapján a méltányosság gyakorlása sérti, hanem éppen az sértené, ha a bíróság a költségtérítési igényt minden más körülményre tekintet nélkül a kérelmezett összegben további vizsgálat nélkül megítélné.
- [45] Természetesen a mérlegelésnek is vannak alkotmányos keretei. Ahogyan az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban már kifejtette: a tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványa, a bírósághoz fordulás joga a perrel járó költségek megállapításának alkotmányos korlátját képezheti. A bírósághoz fordulás jogának érvényesüléséből eredően a költségek megállapítása – ennek az elvnek megfelelően – nem teheti lehetetlenné, nem akadályozhatja meg a bírósági út igénybe vételét {3120/2017. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [50], 651/D/2007. AB határozat, ABH 2011, 1707, 1714; 1074/B/1994. AB határozat, ABH 1996, 452, 455.}.
- [46] A Be. 338. § (4) bekezdése szerint a bíróság a bűncselekmény súlyához képest aránytalanul nagy bűnügyi költség egy részének megfizetése alól a vádlottat mentesítheti, tehát az erről szóló döntés a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik. Az arányosság megítéléséhez a bíróság számára a Rendelet nyújt támpontot. A Rendeletben foglaltak azonban a „perlő” fél számára is egyértelműen rögzítik azt az anyagi kockázatot, amelyet az eljárás eredményességétől függően vállalnia kell.
- [47] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapítja, hogy az eljáró bíróságok tekintettel voltak a kifejtett alkotmányos szempontokra, mivel a bűnügyi költség összegét a részükre törvényben biztosított mérlegelési jogkörben állapították meg, döntésüket az alkotmányos elvárásnak megfelelően indokolták és tekintettel voltak arra, hogy a pernyertes fél számára a bírói út igénybe vételével együtt járó – álláspontjuk szerint indokolható – költségek megtérüljenek.
- [48] Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy a jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható {pl. 3147/2016. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [23], 3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}.
- [49] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében elutasította, egyebekben pedig az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. július 11.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2105/2016.

